

ΘΕΩΡΙΑ 4^{ης} ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΓΛΩΣΣΑ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

➤ Ονοματική φράση

Τι είναι η ονοματική φράση και ποια η λειτουργία της στην πρόταση;

Η πρόταση είναι το κύριο συστατικό-βασική μονάδα κάθε κειμένου.

Κάθε πρόταση αποτελείται από δύο βασικά μέρη:

- ✓ Την ονοματική φράση (ΟΦ) στην οποία η κεντρική λέξη είναι ένα ουσιαστικό.
π.χ. Η πρόσληψη γάλακτος (ΟΦ) είναι μέτρια.
- ✓ Τη ρηματική φράση (ΡΦ) στην οποία κεντρική λέξη είναι ένα ρήμα.
π.χ. Η πρόσληψη γάλακτος είναι μέτρια. (ΡΦ)

• Η ονοματική φράση μπορεί να έχει:

- ✓ **απλή μορφή** = άρθρο + ουσιαστικό π.χ. ο άνεμος
- ✓ **διευρυμένη μορφή** = άρθρο + επίθετο + ουσιαστικό π.χ. ο δυνατός άνεμος

Η διευρυμένη μορφή της ΟΦ μπορεί να περιλαμβάνει οποιοδήποτε άλλο μέρος του λόγου που μπορεί να λειτουργήσει ως συμπλήρωμα ή προσδιορισμός του ουσιαστικού, όπως αριθμητικό, αντωνυμία ή ολόκληρη ονοματική πρόταση.

π.χ. Ο δυνατός άνεμος, που ερχόταν από τα ανατολικά, έπαιρνε τις στέγες των σπιτιών.

• Η ονοματική φράση επιτελεί πολλές λειτουργίες στις προτάσεις.

Μπορεί να λειτουργεί ως:

- ✓ **Υποκείμενο του ρήματος**, δηλώνει δηλαδή ποιος ενεργεί ή δέχεται μια ενέργεια ή βρίσκεται σε μια κατάσταση, και βρίσκεται σε πτώση ονομαστική.
π.χ. Οι γονείς θα πρέπει να δείξουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τη διατροφή των παιδιών τους.
- ✓ **Κατηγορούμενο του υποκειμένου ή του αντικειμένου** και βρίσκεται σε πτώση ονομαστική ή αιτιατική, π.χ. Η πρόσληψη γάλακτος είναι μέτρια.
- ✓ **Αντικείμενο του ρήματος**, δηλώνει δηλαδή το πρόσωπο ή το πράγμα στο οποίο πηγαίνει η ενέργεια του ρήματος, και βρίσκεται σε πτώση αιτιατική ή γενική.
π.χ. Προτιμάτε ψωμί ολικής αλέσεως.
- ✓ **Συμπλήρωμα πρόθεσης**, εξαρτάται δηλαδή από μια πρόθεση, και βρίσκεται σε πτώση αιτιατική, π.χ. Να τρώτε με τη συντροφιά προσφιλών προσώπων.
- ✓ **Συμπλήρωμα άλλης ονοματικής φράσης** και βρίσκεται συνήθως σε πτώση γενική, π.χ. Η κατανάλωση τυριού είναι υψηλή.

- Η ρηματική φράση αποτελείται από το ρήμα, τα συμπληρώματα και τους προσδιορισμούς του.

Σε μια ρηματική φράση μπορεί να εμπεριέχεται μια ονοματική φράση.

π.χ. Ο δυνατός άνεμος, έπαιρνε τις στέγες των σπιτιών

➤ Επιθετικός προσδιορισμός

- Η κύρια και πρωταρχική λειτουργία ενός επιθέτου είναι να προσδιορίζει ένα ουσιαστικό, να του δίνει δηλαδή μια μόνιμη ιδιότητα. Στην περίπτωση αυτή, το επίθετο λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός, π.χ. ισορροπημένη διατροφή
- Το επίθετο συμφωνεί με το ουσιαστικό που προσδιορίζει ως προς το γένος, τον αριθμό και την πτώση (ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός), π.χ. οι διατροφικές συνήθειες, των υγιών ατόμων, τους δροσερούς χυμούς.

➤ Κατηγορηματικός προσδιορισμός

- Πρόκειται για επίθετα που προσδιορίζουν ουσιαστικά, με τα οποία συμφωνούν σε γένος, αριθμό και πτώση και δίνουν σ' αυτά μια ιδιότητα παροδική. Τα επίθετα που χρησιμοποιούνται ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί είναι άναρθρα, ενώ τα ουσιαστικά που προσδιορίζονται από αυτά είναι σχεδόν πάντοτε σύναρθρα. Ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται συχνά τα επίθετα :όλος, ολόκληρος, ακέραιος, ατόφιος, μισός, μονός, διπλός, μόνος, μοναχός κ.α

π.χ. Ο δικαστής **ήρεμος** ανακοίνωσε την απόφαση.

Σας είπα **όλη** την αλήθεια.

➤ Θέση του επιθέτου

- Η κανονική θέση του επιθέτου, όταν λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός, είναι πριν από το ουσιαστικό, π.χ. φρέσκα φρούτα
- Όταν το ουσιαστικό συνοδεύεται από άρθρο, το επίθετο μπαίνει ανάμεσα στο άρθρο και το ουσιαστικό π.χ. τα φρέσκα φρούτα
- Σε περιπτώσεις που το ουσιαστικό συνοδεύεται από οριστικό άρθρο και θέλουμε να δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση στον επιθετικό προσδιορισμό, τοποθετούμε το επίθετο μετά το ουσιαστικό και επαναλαμβάνουμε το άρθρο, π.χ. τα φρούτα τα φρέσκα

Εκτός από τα επίθετα, ως επιθετικοί προσδιορισμοί λειτουργούν και άλλα μέρη του λόγου:

- μετοχές παθητικού παρακειμένου, π.χ. μαγειρεμένο φαγητό
- αντωνυμίες, π.χ. μια τέτοια διατροφή
- επιρρήματα, π.χ. ο πάνω όροφος
- αριθμητικά, π.χ. τρεις συνταγές
- ουσιαστικά, π.χ. γυναίκα αεροπόρος

➤ **Ουσιαστικοποίηση επιθέτου**

- Κάποιες φορές το ουσιαστικό παραλείπεται επειδή εννοείται εύκολα, και τότε το επίθετο λειτουργεί ως πυρήνας της ονοματικής φράσης, επιτελεί δηλαδή τη λειτουργία του ουσιαστικού ως υποκειμένου, αντικειμένου κ.λπ.
π.χ. – Θέλεις το μεγάλο ποτήρι; (το επίθετο λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός) - Όχι, δώσε μου το μικρό. (το επίθετο λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος)
- Ουσιαστικοποιημένα επίθετα όπως ο χημικός, η Φυσική, ο αναρχικός, το γλυκό, το καλό, το κακό κ.λπ. χρησιμοποιούνται ευρύτατα στο γραπτό και τον προφορικό λόγο.

➤ **Κλίση ουσιαστικών**

- **Ουσιαστικό** ονομάζεται η λέξη που δηλώνει ένα πρόσωπο, ζώο, πράγμα ή μια αφηρημένη έννοια, π.χ. άνθρωπος, δέντρο, μέλισσα, τραπέζι, αγάπη, ελπίδα
- Τα ουσιαστικά διαφοροποιούνται μορφολογικά (ως προς τις καταλήξεις τους) ανάλογα με το **γραμματικό** τους **γένος** σε **αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα**.
- Το γραμματικό γένος άλλοτε συμπίπτει με το φυσικό γένος του ουσιαστικού και άλλοτε όχι. Για παράδειγμα, το ουσιαστικό η γυναίκα έχει φυσικό και γραμματικό γένος θηλυκό, ενώ το κορίτσι έχει φυσικό γένος θηλυκό αλλά γραμματικό γένος ουδέτερο.

➤ **Τα ουσιαστικά έχουν δύο αριθμούς:**

- τον ενικό (όταν αναφερόμαστε σε ένα)
- τον πληθυντικό (όταν μιλάμε για πολλά)

➤ **Είναι κλιτά μέρη του λόγου**, σχηματίζουν δηλαδή πτώσεις (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική) από τις οποίες οι τρεις πρώτες λέγονται βασικές:

- ✓ Η **ονομαστική** είναι η πτώση που απαντά στο ερώτημα ποιος, ποια, ποιο ενεργεί ή παθαίνει ή βρίσκεται στην κατάσταση που δηλώνει το ρήμα.
- ✓ Η **γενική** είναι η πτώση που απαντά στο ερώτημα τίνος (ποιου, ποιας, ποιου).
- ✓ Η **αιτιατική** είναι η πτώση που απαντά στο ερώτημα τι (ποιον, ποια, ποιο).
- ✓ Η **κλητική** είναι η πτώση με την οποία καλούμε ή προσφωνούμε κάποιον, κάποια, κάτι.

➤ **Τα ουσιαστικά έχουν:**

- ✓ τρία γένη (αρσενικό- θηλυκό- ουδέτερο)
- ✓ δύο αριθμούς (ενικός αριθμός- πληθυντικός αριθμός)
- ✓ τέσσερις πτώσεις (ονομαστική- γενική- αιτιατική- κλητική)

➤ **Τα ουσιαστικά, ανάλογα με τον αριθμό των καταλήξεων που παρουσιάζουν στις βασικές τους πτώσεις, χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:**

- ✓ **δικατάληκτα**, όταν στις βασικές πτώσεις κάθε αριθμού παρουσιάζουν δύο διαφορετικές καταλήξεις, π.χ. ο κανόνας, του κανόνα, τον κανόνα, κανόνα (εν. αρ.: -ας, -α, πληθ. αρ.: -ες, -ων)
- ✓ **τρικατάληκτα**, όταν στις βασικές πτώσεις κάθε αριθμού παρουσιάζουν τρεις διαφορετικές καταλήξεις, π.χ. η έξοδος, της εξόδου, την έξοδο, οι έξοδοι, των εξόδων, τις εξόδους (εν. αρ.: -ος, -ου, -ο, πληθ. αρ.: -οι, ων, ους).

➤ **Παράλληλα, τα ουσιαστικά διακρίνονται σε:**

- ✓ **ισοσύλλαβα**, όταν έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών σε όλες τις πτώσεις, π.χ. η ελ-πί-δα, της ελ-πί-δας, την ελ-πί-δα, οι ελ-πί-δες, των ελ-πί-δων, τις ελ-πί-δες
- ✓ **ανισοσύλλαβα**, (όταν ορισμένες πτώσεις εμφανίζουν μία επιπλέον συλλαβή, π.χ. το σώ-μα, του σώ-μα-τος, το σώ-μα, τα σώ-μα-τα, των σω-μά-των, τα σώ-μα-τα

➤ **Επίθετα**

Βασικές κατηγορίες επιθέτων

- ✓ **σε -ος, -η, -ο** (ενικός αριθμός, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο)
ονομ. καλός, καλή, καλό, καλοί, καλές, καλά
γεν. καλού, καλής, καλού, καλών, καλών, καλών
αιτ. καλό, καλή, καλό, καλούς, καλές, καλά
κλητ. καλέ, καλή, καλό, καλοί, καλές, καλά
- ✓ **σε -ος, -α, -ο**
ονομ. πλούσιος, πλούσια, πλούσιο, πλούσιοι, πλούσιες, πλούσια
γεν. πλούσιου, πλούσιας, πλούσιου, πλούσιων, πλούσιων, πλούσιων
αιτ. πλούσιο, πλούσια, πλούσιο, πλούσιους, πλούσιες, πλούσια
κλητ. πλούσιε, πλούσια, πλούσιο, πλούσιοι, πλούσιες, πλούσια
- ✓ **σε -ύς, -ιά, -ύ**
ονομ. βαθύς, βαθιά, βαθύ, βαθιοί, βαθιές, βαθιά
γεν. βαθιού, βαθιάς, βαθιού και βαθύ, βαθιών, βαθιών, βαθιών
αιτ. βαθύ, βαθιά, βαθύ, βαθιούς, βαθιές, βαθιά
κλητ. βαθύ, βαθιά, βαθύ, βαθιοί, βαθιές, βαθιά

Όμοια κλίνονται: βαρύς, δασύς, ελαφρύς, μακρύς, παχύς, πλατύς, φαρδύς κ.λπ.

Προσοχή: Χρησιμοποιούνται επίσης οι λόγιοι τύποι του βαθέος, οι βαθείς, τους βαθείς.

- ✓ **το επίθετο ο πολύς, η πολλή, το πολύ**
ονομ. πολύς, πολλή, πολύ, πολλοί, πολλές, πολλά
γεν. πολύ, πολλής, πολύ, πολλών, πολλών, πολλών
αιτ. πολύ, πολλή, πολύ, πολλούς, πολλές, πολλά

κλητ. – – – (πολλοί), (πολλές), (πολλά)

➤ Παραγωγή ουσιαστικών

- ✓ **Παραγωγή** ονομάζεται η διαδικασία κατά την οποία προστίθενται στο θέμα παραγωγικά στοιχεία, τα οποία ονομάζονται προσφύματα. Τα προσφύματα που βρίσκονται αριστερά από το θέμα λέγονται προθήματα, ενώ τα προσφύματα που βρίσκονται δεξιά από το θέμα λέγονται επιθήματα.

Συνεπώς, νέες λέξεις μπορούν να παραχθούν με δύο τρόπους:

α' τρόπος: στο θέμα της αρχικής λέξης προστίθεται μία νέα, διαφορετική κατάληξη που ονομάζεται **παραγωγική κατάληξη ή επίθημα**.

π.χ. Το ουσιαστικό ελληνόπουλο έχει σχηματιστεί ως εξής: Έλληνας > θέμα ελλην- + παραγωγική κατάληξη- επίθημα -όπουλο > ελληνόπουλο

β' τρόπος: αριστερά από το θέμα μιας λέξης προστίθεται ένα **πρόθημα** (πρόθεση, το στερητικό α- κ.λπ.).

π.χ. Το ουσιαστικό διατροφή έχει σχηματιστεί ως εξής: τροφή > πρόθημα δια + τροφή > διατροφή

Τα κυριότερα προθήματα που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή λέξεων:

αντι-: αντιπρόεδρος

από-: αποκλιμάκωση

μετα-: μεταποίηση

παρα-: παραοικονομία

υπερ-: υπερκατανάλωση

υπο-: υποπλοίαρχος

Τα κυριότερα επιθήματα-παραγωγικές καταλήξεις που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή ουσιαστικών:

α) που δηλώνουν πρόσωπο που ενεργεί ή επάγγελμα

-άς: περιπτεράς

έας: κουρέας

-ιάς: σκαφτιάς

-δόρος : παρκαδόρος

-άρης: βαρκάρης

-ιάρης: σκουπιδιάρης

-ιέρης: καμαριέρης

-ιέρα: καμαριέρα –

ίτης: τραπεζίτης

-ιώτης: ταξιδιώτης

-ίστας: μακετίστας

-ιστής: τραγουδιστής

-ίστα: πιανίστα

-ίστρια: τραγουδίστρια

-της: ψάλτης

-τής: λυτρωτής

-τζής: ταξιτζής

-τζού: καφετζού

-τίας: εγκληματίας

-τορας: εισπράκτορας

-τρα: πλύστρα

-τρια: μαθήτρια

β) που δηλώνουν τόπο

-είο: κρεοπωλείο

-ιά: ρεματιά

-ία: Ιταλία

-ικο: μανάβικο

-δικο: ψαράδικο

-τήρι: εργαστήριο

-τήριο: δοκιμαστήριο

γ) που δηλώνουν όργανο ή σκεύος

-έας: αναβολέας

-ερό: τσαγερό

-ιέρα: τυριέρα

-τήρας: αναπτήρας

-τήριο: ποτιστήριο

-τήριο: πλυντήριο

-τρα: ποτίστρα

-της: διακόπτης

δ) που δηλώνουν ενέργεια ή αποτέλεσμα ενέργειας

-άλα: τρεχάλα

-εία: νηστεία

-ειά: δουλειά

-εια: αντιπάθεια

-η (-ση, -ξη, -ψη): λύση

-ίλα: μαυρίλα

-μός: σεβασμός

-μή: δοκιμή -ούρα: χασούρα

-ία (-σία): επιτυχία

-ιά (σιά, ψιά, -ξιά, -ματιά): ζαριά

-ιμο (-σιμο, -ξιμο, -ψιμο): πλύσιμο

-μα(-αμα, -ημα, -ωμα, -σμα, -γμα): κλάδεμα

-το(-ητό, -ατό, -κτό, -χτό, -φτό): παραμιλητό

ε) που δηλώνουν κατάσταση ή ιδιότητα

-άδα: γρηγοράδα

-εια: αυθάδεια

-ίλα: πικρίλα

-ιλίκι: υπουργιλίκι

-μάρα: κουταμάρα

-οσύνη: καλοσύνη

-ούρα: θολούρα

-ιά (-σία, -ξιά): ζεστασιά

-τητα (-ότητα, -ύτητα): βαρύτητα

στ) που δηλώνουν θεωρία, τρόπο συμπεριφοράς, επιστήμες, γνώση ή τέχνη

-ικά: μαθηματικά -ική: νομική -σμός: σουρεαλισμός

ζ) που δηλώνουν φυτά

-ιά: λεμονιά

η) που δηλώνουν χρώματα

-ί: πορτοκαλί

θ) που δηλώνουν υποκορισμό

-άκι (-δάκι, -ουδάκι, -αράκι,
-αλάκι): χαλάκι
-άκης: Γιωργάκης
-άκος: γεροντάκος

-ίτσα: μηλίτσα
-κας: γιόκας
-οπούλα: αρχοντοπούλα -
όπουλο: βοσκόπουλο

-ούδι: αγγελούδι
-ούλα: κορούλα
-ούλης: παππούλης

ια) που δηλώνουν μεγέθυνση

-άκλα: μουτράκλα
-ακλάς: φωνακλάς
-άρα: γυναικάρα
-αράς: υπναράς
-αρόνα: σπιταρόνα

-αρος: σκύλαρος
-άτορας: συμβουλάτορας
-ούκλα: ψαρούκλα
-ούρα: χαιρετούρα

➤ Σύνθεση

Σύνθεση ονομάζεται η διαδικασία σχηματισμού μιας νέας λέξης με ένωση των θεμάτων δύο απλών λέξεων, π.χ. νερό + ποτήρι > νεροπότηρο

Το πρώτο μέρος της νέας λέξης ονομάζεται **πρώτο (α') συνθετικό** και δεύτερο μέρος **δεύτερο (β') συνθετικό** π.χ. η λέξη μαχαιροπίρουνα προέρχεται από τις λέξεις μαχαίρι (α' συνθετικό) και πιρούνι (β' συνθετικό).

Η νέα λέξη που σχηματίζεται ονομάζεται σύνθετη λέξη και ανήκει στην ίδια γραμματική κατηγορία με το δεύτερο συνθετικό της.

π.χ. μέρα + νύχτα (ουσιαστικό) > μερόνυχτο (ουσιαστικό)
γλυκός + πικρός (επίθετο) > γλυκόπικρος (επίθετο)
καλός + δέχομαι (ρήμα) > καλοδέχομαι (ρήμα)

Ασκήσεις

1. Να βρείτε το Ονοματικό Μέρος και το Ρηματικό Μέρος στις παρακάτω προτάσεις.

- Ο διαρρήκτης παραβίασε την πόρτα του διαμερίσματος
- Ο Γιώργος πάει για μπάνιο.
- Η διάρκεια της παράστασης ήταν μιάμιση ώρα.
- Με ζάλισε ο θόρυβος από τη μηχανή.
- Τα καταστήματα θα είναι ανοιχτά σήμερα μέχρι αργά.

2. Στα Ονοματικά σύνολα που περιέχουν επίθετα, πείτε κάθε επίθετο ποιο ουσιαστικό προσδιορίζει και τι ρόλο έχει μέσα στην πρόταση.

- Τα άσπρα πανιά ακινητούν στον υδάτινο ορίζοντα.

- Ένα μικρό τρένο κυλάει με τρανταγμούς μέσα σε μια χέρσα δύναμη.
- Οι πλούσιες χώρες του κόσμου πρέπει να βοηθούν τις φτωχές χώρες.
- Ο νέος άντρας κοίταξε λυπημένος το ζώο που σφάδαζε από τους δυνατούς πόνους.
- Το ποινικό δίκαιο είναι κλάδος της νομικής επιστήμης.

3. Να συμπληρώσετε τα κενά με την κατάλληλη πτώση του επιθέτου που βρίσκονται στην παρένθεση.

- Ο υπουργός ενδιαφερόταν για την εξαγωγή των _____(εγχώριος) προϊόντων και την εισαγωγή _____(ξένος) συναλλάγματος.
- Δεν έλειψαν βέβαια και οι _____(μυστικός) συνεδριάσεις κατά τις οποίες έπαιρναν _____(έκτακτος) μέτρα.
- Στα πυκνά του φρύδια και τα _____(δασύς) του στήθη έβλεπες ζωντανεμένη την παλικάριά.
- Έληξε η εποχή των _____(παχύς) αγελάδων.
- Οι άκρες των _____(καφετής) ματιών της κατέληγαν σε μια _____(χρυσ αφής) γραμμή.
- Ήταν ένα αγόρι _____(φοβητσιάρης).
- Οι _____(πεισματάρης) επιμένουν στη γνώμη τους και δεν μπορούν να συνεννοηθούν με κανέναν.
- Είχαν να διανύσουν ακόμη _____(πολύς) δρόμο.
- Στην αφετηρία είχαν συγκεντρωθεί _____(πολύς) δρομείς.
- Γύρισε _____(πολύς) χώρες και γνώρισε _____(πολύς) ανθρώπους.
- Είχε όλα τα γνωρίσματα του συνετού και _____(μεγαλοφυής) ανθρώπου.
- Τα κράτη πρέπει να σέβονται τις _____(διεθνής) συμφωνίες.
- Τα _____νησιά (κοραλλιογενής) είναι χτισμένα από αποικίες _____(μικρός) ζώων που μοιάζουν με _____ανεμώνες (θαλάσσιος).

4. Να κατατάξεις τα υπογραμμισμένα ουσιαστικά του κειμένου σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα και κατόπιν να σχηματίσετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό.

Κι εγώ πέρασα τα μικρά μου χρόνια με τα ταξίδια που είχα διαβασμένα, αλλά είχα τη σπάνια τύχη οι τοποθεσίες που ζούσα να μοιάζουν με κείνα που είχα στο νου μου, και τα ταξίδια μου να μην είναι ολότελα φανταστικά, αλλά σε πολλά ήταν αληθινά και η φαντασία μου τα τελειοποιούσε. Γιατί, το μέρος που γεννήθηκα κι έζησα μικρός, έμοιαζε σε πολλά με τα παράξενα μέρη που είχα στη φαντασία μου από τα διαβάσματα και τις ιστορίες που είχα ακούσει. Βέβαια, δεν είχε αγριανθρώπους ανθρωποφάγους, δεν είχε ζούγκλες, μήτε κροκοδείλους, μαϊμούδες, ιπποποτάμους κι άλλα τέτοια ζωντανά, είχε όμως παράξενες θάλασσες, κάβους, σκυλόψαρα, χελώνες, ψάρια, φουρτούνες, ρέματα, αγριόχηνες, πελεκάνους, γλάρους κι άλλα θαλασσινά πουλιά. Κι η στεριά, είχε κι αυτή κάμποσα αγρίμια και αγριοπούλια, λαγούς κοπάδια, αλεπούδες, τσακάλια, φίδια, αγριογούρουνά...

Ισοσύλλαβα	Ανισοσύλλαβα

5. Να βρείτε ποια η λειτουργία των ΟΣ που είναι υπογραμμισμένα.

- Οι κάτοικοι ανοίγουν τα παράθυρά τους.
- Οι άγριοι θάμνοι φράζουν το δύσβατο μονοπάτι.
- Η επιφάνεια των νερών γυαλίζει.
- Οι ψαράδες φυλάγουν εκεί τα σύνεργα της δουλειάς τους.
- Προς τη θάλασσα το έδαφος γίνεται απότομο.
- Η χερσόνησος του Σινά είναι μια άνυδρη έρημος.
- Ο ανήφορος αρχίζει από το εικονοστάσι και πέρα.
- Οι ντόπιοι μαζεύουν πολλούς και νόστιμους καρπούς της εποχής.

6. Στις παρακάτω παράγωγες λέξεις να εντοπίσετε τα προθήματα ή τις παραγωγικές καταλήξεις / επιθήματα.

Παράγωγή λέξη

Πρόθημα Παραγωγική κατάληξη /Επίθημα

γεωγραφία	
ξεσκεπάζω	
φωνακλάς	
αδελφούλα	
μετεξεταστέος	
αναδάσωση	
άπονος	
αδειούχος	
προσπάθεια	

7. Να βρείτε στις παρακάτω σύνθετες λέξεις το α' και το β' συνθετικό.

Σύνθετη λέξη	α' συνθετικό	β' συνθετικό
αγριολούλουδο		
βαριακούω		
ανεμόμυλος		

καλόκαρδος		
σκληροτράχηλος		
νεοκλασικός		
μονόλογος		
πρωτοετής		

8. Συμπλήρωσε με τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου πολύς τις παρακάτω φράσεις:

- Ήταν και το συγγενολόι του γαμπρού μεγάλο και οι φίλοι _____.
- Η θεία μου κληρονόμησε από τους γονείς της _____χωράφια.
- Δε θέλω να το ξεστομίσω, αλλά _____φωτιές πήγε να μου βάλει στο σπίτι.
- Αν και ήρθαν στο κτήμα του απρόσκλητα τα δεύτερα ξαδέρφια του και πάνω στην _____δουλειά, τα φιλοξένησε με τον καλύτερο τρόπο.
- Ήταν μεγάλο πανηγύρι και γι' αυτό είχε _____κόσμο.